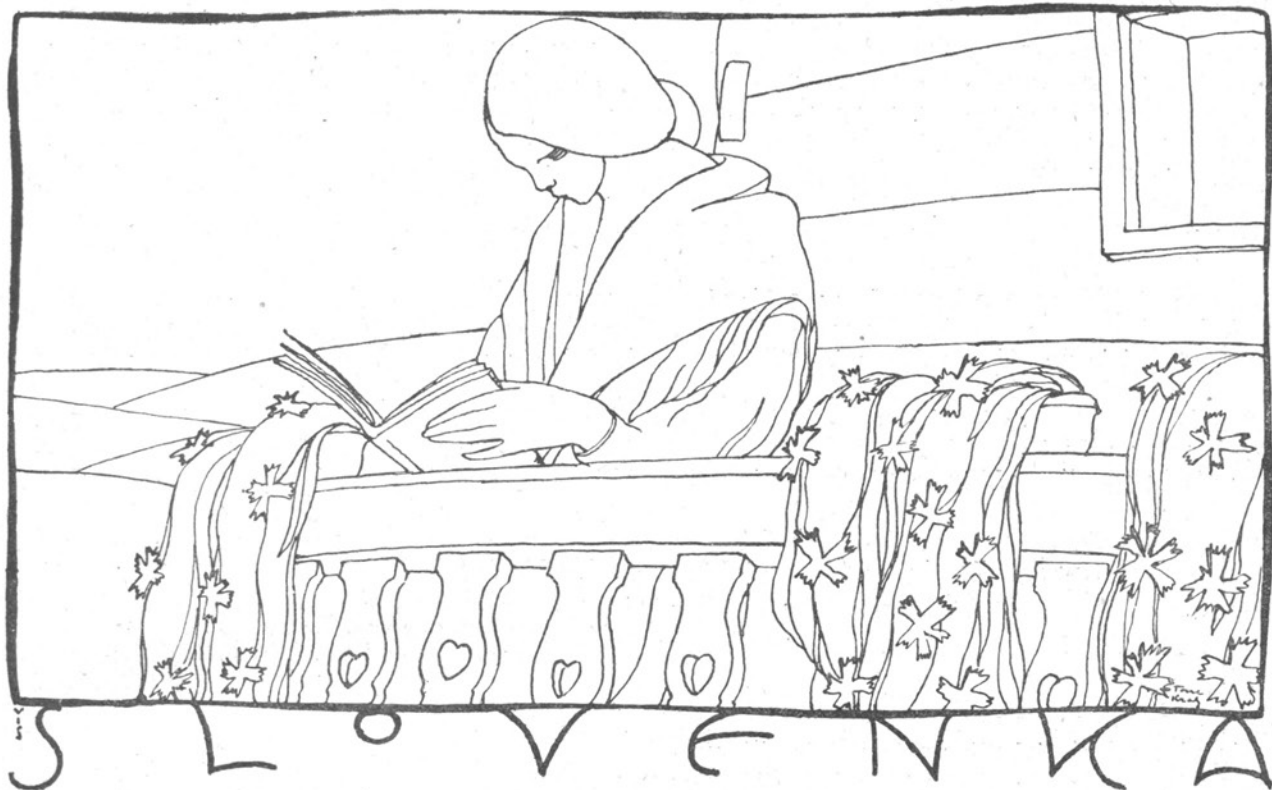

Dekle išče moža.

ČISTA resnica je to. Dekle išče moža, sanja o njem, zbira v sebi sile za veliki dan, ki pride, hrani zanj skrivnost duše in mladost telesa.

Zame je eno najglobljih doživetij slika iz težkih dni: Teman spomladanski večer. Za gorami se vali grom vojne. Pred hišami ždijo dekleta kot bolne ptice pred viharjem, vse vase pogreznjene in s plaho željo v očeh. Kot da bi čakala na nekaj, na ljubo besedo, na krepak vrisk za vasjo, na novo, polno življenje.

Žeja po materinstvu jih peče v srcih.

Zakaj ljudje s smehom govorijo o tej zadevi, ko so v družbi (zaklenjenim v svojo sobico pa jim grize srce)? Zakaj tako radi obrizgajo to hrepenenje deklinške duše z gostilniškimi šalami?

Samo zato, ker vidijo v razmerju žene do možu le grobo spolnost. Težko mi je zapisati to žalostno resnico, a potrebno je. V naši dobi je močno razširjen nazor, da dekleta žene le spolni nagon v zakon. Zato vsi, ki tako mislijo, zasmehujejo težnjo dekleta, da postane žena.

Na ves glas pa je treba povedati, da duševno zdravo dekle ne hrepeni po zakonu zato, da uteši spolnost ali pa zato, da bo »preskrbljena«.

Razlogi za dejstvo, da dekleta hrepeni, zgraditi si lastno ognjišče, so v naravi ženske. Pravi poklic ženske je materinstvo. Ženska pa po vsej pravici zahteva, da mora biti materinstvo ožarjeno od resnične, trajne, požrtvovalne ljubezni:

Ne ljubezen enega meseca ali leta, ampak živa ljubav in harmonija dveh duš do groba je izvor srečnega materinstva.

Žeja po neminljivi ljubezni in po materinstvu je ona sila, ki nagiba dekleta, da se odreče svoji svobodi in stopi v zakon.

Zato je vsa deklinška doba ena sama priprava na materinstvo v zakonu. Glavno in najvažnejše vprašanje deklinškega življenja je: Kako dobim moško srce, ki bo gorelo v trajni ljubezni do mene, tako da bova mož in žena ena duša v dveh, najtesnejša zveza dveh življenj? Zveza dveh življenj: v radosti in bridkosti, v boleznih, staranju, nesrečah bova zvesto stala eden ob drugem. Jaz trta rodeča, on močni kol, na katerega se opiram.

To je glavno vprašanje bodoče žene. Vsa druga vprašanja, n. pr. premoženje, stan bodočega moža, dota, itd. morajo izginiti pred tem usodnim vprašanjem. In prva, poglavitna dolžnost dekleta je, da zbira v sebi sile za novo življenje. O tem, kako naj se pripravlja za visoko poslanstvo matere in žene, naj jaz, ki sem zgodaj pridobila nekaj bridkih, pa tudi nekaj radostnih izkušenj, zapišem par misli.

Prvič sem dobila jasno sliko, kaj najboljši mladeniči pričakujejo od bodoče žene, takole:

Čula sem, da je sin moje drage sive svetovalke in prijateljice zaročen. Ko sem spoznala kraljico njegovih sanj, sem stopila h njemu, (poznala sva se od otroških let) in mu nastavila vprašanje:

— Oprostite mi, dragi prijatelj, toda ne-
ugnana radovednost je v meni: Zakaj se poro-
čite ravno s tem dekletom? Bila je vitka gospo-
dična, polna mladosti in gibčnosti, a obrazov
sem videla že lepših.

On je nekoliko začuden obstal, a se naglo
zavedel.

— To ste me napadli gospa! Zakaj poro-
čim Danico? Zelo mnogo lepote ima v sebi; glej-
te, kako plava po dvorani. A vse to je malo,
nič... Zakaj jo poročim? Ljubim jo. To je vse.

— Dragi moj mladec, niste mi še prav nič
povedali. Hočem vedeti zakaj vam je lepa. Če
dovolite... ne da bi vas hotela žaliti, ... a go-
tovo ste že opazil, da bi mnogi trdili, da je vaša
zaročenka res dražestna, a je mogoče vendar
na njej šibka napaka. Trdili bi n. pr. da njen
nos ni popolnoma pravilen in da tudi lasje niso
tako razkošni, kakor si to poželite mladi izbiri-
neži.

Moj prijatelj se je zasmel in me začel
veselo poučevati...

— Motite se, gospa, jaz sem zelo izbiral.
Toda nisem izbiral belih noskov, labudjih vra-
tov in razkošnih las, ampak — kako bi vam
to razjasnil! Lepota, ki sem jo iskal, da me
spremlja vse življenje, ni anatomska lepota, je
več. Glejte, moje dekle se mi zdi lepo v zdravju,
mladosti, svežosti, ki diha iz nje, predvsem pa v
nežnosti srca. Ona je močna in obenem sladka
po srcu. V njej je mnogo razuma, v njej je iz-
redna dobrota srca, ki izvira iz čistega, verne-
ga življenja dekliških let. Zнала me bo osrečiti.
Bo mi ljubeča žena, otrokom plemenita mati,
hiši skrbna in izvežbana gospodinja. Česa naj
si še želim? Razkošnih las in simetričnega no-
sa? O ne, milostna, jaz je ne ljubim le radi pol-
nih rok in presunljivega pogleda, v njej cenim
in ljubim vse notranje sile in lepote, celo njeno
osebnost. Zato bo moja žena.

Pozdravila sva se in se razšla. To izkustvo
sem zaklenila vase.

* *

Dragocena resnica je v spoznanju: Edina
priprava za življensko skupnost moža in žene,
za trajno srečo v zakonu je v tem, da stvariš
iz sebe čimbolj dovršeno osebnost.

Osebnost pa sestavljajo tri sile: Zdrava le-
pota telesa, bogastvo uma in pa kultura srca.
Dekle, ki išče moža, naj razvije in krepí v sebi
te sile: našla bo moža, ki ji bo duševno tako
soroden, da bosta dosegla srečo, kolikor je
sploh more najti človek, ki je lastne sreče kovač.

Prva sestavina za zakon sposobne oseh-
nosti je zdrava lepota telesa. Treba je ločiti
sladko krasoto obraza in osnovne gradbe telesa
od zdrave lepote. Prvo dobi človek z rojstvom
in je ne more pridobiti: ne moreš vtisniti pod-
očnih kosti ali skrajšati nosa. Zdravo lepoto
telesa pa je mogoče razviti in izpolniti. In to je
bolj važno! Ker dozorel mladenič ne išče slad-
ke punčke, ampak zdravo lepoto dekleta! S
krepitvijo zdravja, s stalno splošno higijeno in
z razumnim, mirnim življenjem zbere dekle v

sebi sile, ki nujno podpirajo lepoto in jo varuje-
jo pred bolehalo uvelostjo. Zmeren sport, telo-
vadba, a brez pretiravanja, morejo mnogo ko-
ristiti. Tudi posebna higijena lasišča, zobovja,
kože ni brez pomena. A zopet in zopet je treba
poudariti, da je urejeno, čisto, brezstrastno, de-
lavno, varno dekliško življenje oni vir, iz ka-
terega črpa dekle največ zdravja in lepote. To
naravno, nič umetniško življenje da dekletu
ono prikupnost, ki diha iz svežega, mladega te-
lesa in ta zdrava lepota je mnogo večja sila,
kot pa umetna krasota rafiniranosti.

Drugi pogoj za dovršeno osebnost deklice
je bogastvo uma. Ne mislim na to, da bi deklí-
ške glavice nakopičile v sebi grmado znanja,
razne jezike, modroslovje, zgodovino, politiko.
Vedno se mi je zdelo smešno prizadevanje
onih, ki hočejo iz ženske napraviti konver-
zacijski leksikon. Le dvoje je ženi potrebno:
1. Strokovna naobrazba za mater in gospo-
dinjo. Znati mora gospodinjiti, nakupovati,
kuhati, šivati; in znati mora najvažnejše
stavri iz zdravstva, da bo dobra mati, hrani-
teljica otrok.

2. To ni dovolj. Naj pripada dekle temu ali
onemu stanu, v njej živijo duševne sile, ki jih
je treba izobraziti. Ko stopi dekle iz šole, mora
samo skrbeti za izobrazbo. Mnogo je deklet ši-
rom dežele, ki ljubijo knjigo, ki črpajo lepoto in
znanje iz nje; tako da niso redki kraji, kjer de-
kleta prekašajo moške po izobrazbi. Ljubezen
do lepote (do lepe knjige, pesmi, glasbe) in žeja
po spoznanju resnice: to je znak izobrazbe. Je
pečat duha, ki naj lesketa na čelu dekleta. Dru-
žica možu bo, vodnica otrok, gospodinja. Zato
je treba sposobnosti, strokovne in splošne na-
obrazbe.

Jedro osebnosti pa je žar srca. Ni ga hui-
šega preizkuševališča za srce kot je zakon. V
njem padejo krinke, vse vrline in šibkosti pri-
dejo na luč. Zakon začenja z odkritjem znača-
jev: pot v srečo vodi skozi premagovanja in разо-
čaranja. Treba je zložiti dva kamna v celoto,
zato se morajo robovi okrhati, obrusiti, ugla-
diti. Zato mora dekle kovati svoj značaj, zbira-
ti v sebi dobroto, plemstvo duše, prizanesljivo
in ljubeče potrpljenje. Druga preizkušnja zna-
čaja je trpljenje, ki je delež vsakega človeka,
posebej pa še žene in matere. Nositi bolest s po-
gumom in tihim junaštvom je čast žene. Tu se
pokaže, koliko zlata je v nje značaju in koliko
— železja.

Mnoga dekleta šele pozno razumejo glo-
boko upanje moške duše. V srcu vsakega zna-
čajnega mladeniča je skrita nada, da mu bo že-
na v vstajenje duše. Sredi zablod in nemira, na
težki poti, ki jo hodi kipeča mladost, gori mir-
no in mило svetla luč: Prišlo bo novo življenje
ob strani žene, ki bo imela mnogo dobrote,
mnogo vere in neizmerno ljubezen v sebi. To je
krik moža ženi: Pomagaj, pomagaj mi dvigniti
moje duše zaklad!

Naj dekle ne vara tega upanja, naj radost-
no in pogumno odgovori nanj: Pripravljena sem
po zdravi lepoti, umu in kreposti srca!

DOM GOSPE MATERE SERAFINE. VAN PREGELJ.

III. OBISKI.

OSPANA mati Serafina se je dvignila s svojega klečalnika pred slonokoščeno soho sv. Angele na oltarčku in veliko sliko sv. Uršule na zidu nad oltarčkom. Tiho je gibala z ustnicami in se pokrižala z latinskim znamenjem križa. Še ko je bila sama v svoji molitvi, je bila do stojanstvena in umerno elegantna,

kakor rojena za svilo in ponos. Izvlekla je drobno urico, jo zateknila v obleko in stopila iz svoje celice v dolg hodnik ob oknu, ki ga je zaslanjal oltar v podobi lurske dupline z visokozravnanim kipom Brezmadežne, vse bele, modro pasane, z rožnim vencem med sklenjenimi rokami. Gospa prednica je stopila k oltarčku, se doteknila zrelega lilijinega cveta in se je osul. Ona sama pa je za hip zastrmela bolno, žalostno navzgor v lice Presladke, se čudno tiho nasmehnila, obrnila sunkoma in šla po hodniku.

Pred celico bolne matere Ignacije je postala, poslušnila. Tožec glas hrome bolnice je bilo čuti od znotraj:

»Oh, kaj naj Ti še pletem, sladko detece božje. Srajček imaš petsto, trideset sto nogavičk, šestnajsto rokavičk, petinpetdeset suknjic...«

Gospa mati Serafina se je nekako porogljivo dobrodušno nasmehnila, pritisnila za kljuko in vstopila. Obraz se ji je čudno nerazumno podaljšal. V sobi revmatične bolnice je zaudarjalo po ostrem človeškem izhlapevanju.

»Gospa mati!« je vzkliknila bolnica boječe v vidni zadregi.

»Obiskala sem Vas, mati Ignacija,« je rekla prednica in vstopila k oknu in ga odprla. Uradno je kazala: »Kako da Vam niso še prezračili?«

»O, gospa mati,« je ponovila bolnica. Kakor mlad otrok je bila plašna in v zadregi. Prednica je stopila k njeni postelji.

»Ali bi kaj radi, mati Ignacija?«

»Bi rada, bi, če bi smela želeli!« je odvrnila bolnica. »Umrla bi že rada in kmalu! Tako sem v nadlego.«

Solze so ji blisnile v oči.

»Vsi imamo svoje križe,« je rekla slovesno hladno mati prednica. Kakor da ni zadovoljna s preprosto bolničino besedo, je zvenela njena beseda. Ni dobro dela materi Ignaciji, ki se je še bolj zmedla in jecljala:

»O, saj ne tožim, verujte, gospa mati!«

Kakor da je ni slišala, je rekla predsednica:

»Mati prefekta toži, da se branite priboljškov. To mi ni vseč, mati Ignacija.«

Bolnica se je kakor opravičevala:

»Saj vem, gospa mati, saj vem... Pa ni treba, nič ni treba... sama nadlega me je... umrla bi.« —

Bolnica je komaj opazila, da je bila prednica stopila k vratom, jih odprla in šla ven. Čuden, znan ji plemenit vonj ji je segel v nos. Poznala ga je in šepetala:

»Kakor za kraljico, vonj rož, vonj lilij.«

Gospa prednica je šla dalje in stopila v celico sestre Anaklete. Sestra Anakleta je stala ob zagrnjenem oknu. Lice je pritiskala tesno ob zagrinjalo, žejna solnca, barev in božjega dne. Njene misli so bile žalostne. Bila je minuta tope bridkosti v njeni duši, minuta silnega hrepenenja po luči: »In če že ne smem gledati ne solnca ne dne, naj oslepim, naj oslepim popolnoma.«

»V se jočete, sestra Anakleta!« je rekla glasno in vendar umerjeno obžalujoče gospa prednica. Sestra Anakleta se je obrnila mirno.

»O, saj ne jočem, gospa mati.«

Stopila je prednici naproti in ji poljubila roko. Potem je obstala pred njo, s povešeno glavo in svojima mogočnima stekloma pred očmi na rahlo krivem nosu. Kanarček ob oknu je bolno in zategnjeno zacvrkotal: cvijik.

»Kako Vam je?« je vprašala prednica »Ali je že bil zdravnik pri Vas?«

»Bil, gospa mati. On pravi —« Glas ji je zastal.

»Kaj pravi gospod doktor?« je vprašala prednica odločno.

»Da ni bolje, gospa mati.«

»Zares,« je vrstel prednici glas. »A temu ste sami krivi, sestra Anakleta! Okno odgrinjate!«

Tiha je stala sestra Anakleta pred njo. V srcu ji je bilo tesno. Če bi Vi vedeli gospa mati, kako je to, biti brez solnca, brez dneva... o, o, o! Kdo pa ve, kako živim v tej temi! Tako je mislila, a ni rekla nič.

In vendar je rekla prednici, kakor da je razumela njene misli:

»Sestra Anakleta, svet ni tako lep kakor ga gledamo v duhu.«

Rahlo je vzbrnelo osrčje sestre Anaklete in je rekla ginjena:

»O, saj vem, gospa mati! A je težko in včasih —« Solze so ji začele polzeti izpod velikih, okroglih stekel, vpetih v svetlo jeklo.

»Samo zvečer, ko je že solnce utonilo, smete previdno odgrniti, ljuba sestra!« je rekla prednica. »Ne igrajte se. Znali bi popolnoma oslepeti.«

»Da, samo zvečer, gospa mati.«

Zopet se je sestra Anakleta sklonila po roki gospe matere Serafine. Ta je roko umaknila, kakor da se boji, da ji ne bi kanila solza iz polslepih oči nanjo. ...

Tiho so se zaprle duri za njo. Šla je dalje in vstopila v celico sestre Elekte. Tiha, solnčna sobica, polna vrtnega vzduha in svežega borovega vojna je bila celica bolne sestre Elekte. Od dneva, ko se je bila sestra Elekta zgrudila v šoli in bruhnila kri, si je sicer nekoliko opomogla. Mogla je hoditi, kretati se, a bila je tako silno slaba, da je bila po kratki šetnji na vrt do Marijine dupline in nazaj neskončno utrujena in ni mogla od trudnosti spati. »Vse je odreklo,« je tožila. Žlica v njenih rokah se je tresla in veliki križ na roženkrancu, s katerim se je ukvarjala kakor druge iz neke svete navade, jo je težil in je vzdihnila zdaj in zdaj: »Sladko breme, sladki trud!« Križ pa, ki je ležal bridkejši na srcu, je bila topa žalost:

»Nič več ne bom učila, ne bom videla svojih milih malih.« Ta hip je sestra Elekta sanjala. S pol odprtimi ustnicami je strmela pri oknu v motne višnjeve obrise daljnih gora. Tam za tistimi gorami nekje se je bila rodila. Do teh zadnjih, bridkih časov ni mislila na tiste hribe. Vse njene misli so bile pri njenem opravi, v šoli. Zdaj pa je gledala v nemi zamišljenosti te kraje in čuvstvovala: »Iz gora sem doma. Kako je le - to, da sem tako mehka, tako smešno slaba —«

Sredi tega čustvovanja jo je vzdramila gospa mati Serafina:

»Hvaljen bodi Jezus Kristus!«

»Na vekomaj, amen!« je odvrnila sestra Elekta. V blede lice ji je šinila bolna rdečica. Drobna, neznatna je bila poleg visoke prednice. Mehko je rekla gospa mati Serafina:

»Tako, tako! Veliko boljši ste, sestra veliko boljši.« Sestra Elekta se je nasmehnila:

»O, gospa mati! A za šolo sem še vedno preslaba,«

»Da, za šolo se niste dovolj krepki,« je dejala čutno pomilovalno gospa mati. »A šoli je še čas, ljuba sestra, še čas.«

»Hudo se mi toži po njej,« je vzdihnila sestra Elekta. Tih hropeč kašelj ji je zahlipal prsi, komaj slišen je bil njen glas. V njenem bolno cvetočem licu pod belo nunsko pečo je podrhtevalo v nervoznem joku, težko zadrževanem. Oči gospe matere Serafine so se bile kakor vsevale v rdeče pege Elektinega lica. Kakor razmišljena je rekla:

»Da, naša najboljša učiteljica ste.«

Vidna radost je zasijala na bolničnem obrazu. Skromno je sklonila glavo in jecljala:

»Da bi le še... le ozdravela... to bi se šele potrudila..... O! Tako lepo je učiti.«

»Lepo!« je odvrnila skero hladno prednica, a pristavila koj nato mehkeje, topleje:

»Le pogum, sestra in veselje in nič mračnih misli.«

»Da, da, nič mračnih misli —,« je govorila sestra Elekta ponavljaje kakor otroci.

»In le nič nikar nobenega razburjenja, sestra Elekta!«

»Ne, nič razburjenja.« —

Gospa mati Serafina je pustila sestro Elektro samo, nepotolaženo, drgetajočo:

»Nočem mračnih misli, nočem razburjenja. Jaz hočem biti zdrava, Jezus, ljubi Jezus, zdrava!«

Gospa mati Serafina je obstala za hip pred vrati, kakor da premišlja. Nato je stopila k bližnjemu oknu. Doli na samostanski vrt je videla. Sredi bujnih paradižnih nasadov je kretala gospodična kandidatinja grofica Mercedes. Zdajpazdaj se je pripognila za pordevajočim paradižnim sadom. Njene lepe, bele roke so sinile, njeno vitko, gibko telo se je začrtalo na obilo nagubanem krilu. Potem je zopet stala visokovzravnan, kakor preplašena. Ali je prisluhnila glasu iz dalje, od kdove kje? Ali je zastrmela sama vase ob misli, tajni, njej edini znani? Ob ljubezni iz dni, ki so bili še nedaleč?

»Grofici Mercedes... do smrti nesrečni Viljem!«

Gospe materi Serafini so se oči čudovito razvnele, materinska ljubezen pa je sijala na licu.

Takrat je gospodična Mercedes dvignila svoj obraz. Nevoljno se ji je razvleklo lice, ko je videla prednico, ki jo je opazovala. Gospa mati Serafina pa kakor da ni videla ni ene nevolje. Pokimala je z glavo in se nasmehnila. Toplo, pristrčno je zašepetala:

»Mercedes!«

IV.

Umetnici in druge.

Gospa mati Serafina je vročila sestri Ljudmili nekam zavaljeno pismo. S koncem svojih dolgih, finih prstov ga ji je prožila. V njenih očeh je sinil nekako pomilovalno zaničljiv izraz; sestra Ljudmila ga je opazila in razumela. Z nervozno naglico je zateknila pismo v široki rokav. Njeno lice je posinelo nad bledoto šlaraste peče. Trudna je šla v svojo celico, zdelo se je, da se bo zgrudila na stopnicah in da tava po hodniku kakor mesečna.

Sestri Ljudmili se je bilo tiste dni prei trikrat zapored sanjalo, da brodi v vrtu belih rož. Čudni cvetovi, tenki ko trsje, opolzko gibki, čudno rezko vonjivi, rastoči iz skrivnostno mokrotnih, opolzkkih tal. Sestra Ljudmila je verovala v sanje in je vedela, da je pomenilo smrt. Preden je razgrnila pismo, je vedela: brat ji piše, čudni človek, vinski in prašičji prekupec v surovo obmetani hiši neke ob hrvaški meji, surov z ženo, drobno, črnočko, ko plamen vzklipljivo in jezično, trd z otroci, umazanimi do oči, robat v besedi z domačimi in sosedi. Piše ji, da je mati umrla, pred tednom, mesecem, morda že pol letom. Slučajno se je domislil, da je treba

sestri nuni to sporočiti. Tri dni je vlačil v mastni listnici pismeni list z ovitkom. V osušeni tintnik je nalil vinskega kisa, premešal in pisal. Zato zaudarja pismo gnusno po kisu in obrabljeni listnici, da se ga je gospa mati komaj s koncem prstov dotaknila.

Sestra Ljudmila je odprla svojo celico. Tih, po rezeci in azalejah zaudarjajoč pokoj ji je dahnil naproti. Sestra Ljudmila je mukoma dvignila svoje blede obličje in je videla križano telo svojega Ženina na steni in je zdrknila na kolena pred razpelom. Pokrila si je oči in molila dolgo. Ko je dvignila obraz, so bile njene trepalnice kakor vnete, toda bledest nienih lic je bila izginila in umirilo se je bilo ob njenih uporno trpkih ustnicah, ki so bile ohranile ta otroški trpki izraz njene štirinaistletne mladosti vse do te dobe njenega tridesetletnega samostanskega življenja. Rahlo je kinknila s kolenom pred Križanim in zašepetala:

»Kakor hočeš, prijatelj moj, moj Ženin! Ljuba mi je radost, ljuba bolest iz Tvojih rok!«

Segla je v rokav in razgrnila pismo. Strašna roka. Vegaste črke, nobenih ločilnih znamenj. Sestra Ljudmila je položila pismo razgrnjeno na okensko polico in je brala in doznala, da je brat bolno mater poslal v bolnišnico, ker je bila »že presitna in ji nobeden ni znal prav streči.« Naj jo gre v bolnišnico obiskat, če more.

Sestra Ljudmila si je pokrila obličje z rokami in zastokala:

»Ta človek, v bolnišnico jo je poslal. Uboga mati!«

Vse telo ji je začelo drgetati. Težke solze so ji zavrele v oči in drkale po belem licu. Strmela je skozi okno v nekako trdo točko in čustvovala: »Uboga mati! Tolikrat si tožila, da bi že rada umrla in naj te puste v miru doma in Te niso. V mesto so Te poslali. V kmetškem vozu te vlekli na vlak, potisnili v voz in Te polmrtvo oddali v bolnico za mestom. Tam ležiš teden, morda že dva, tri tedne, blizu mene, ki nisem nič vedela. Mati! Koj, koj poidem k Tebi, prosila bom —«

Sočutno ji je legla neka roka na rame. Sunoma se je obrnila. Sestra Engelberta je stala za njo in dejala tiho:

»Sestra Ljudmila, gojenke so zbrane in čakajo na pevsko vaio.«

Sestra Ljudmila je planila:

»Moj Bog, čakaio!«

Sestra Engelberta je rekla vprašajoče:

»Mati so Ti umrli, Ana?«

Ne, v bolnišnici leže,« je odvrnila sestra Ljudmila, »obiskala bi jih rada. Ali me boš spremlila, ti, Pepa?«

»Bom, Ana!«

»Pojdive,« je dahnila sestra Ljudmila. Roko v roki sta stopile iz celice. Videla ju je gospa mati, ko sta se držale za roko in ju je pogledala ostro. Oni sta se izpustili.

»Zamudila sem se —,« je zajeciala sestra Ljudmila. Gospa mati je molče prikimala. Zardeli od zadrege sta stopili prijateljici v sobo za petje. Hip pozneje je napolnila sobo polglasna, sanjava melodija. Melodijo je bila postavila sestra Ljudmila, besede je bila zložila sestra Engelberta. Tihe, sladke besede, dihaioče sladko tajno samostanske sreče in bridkosti, izliv ljubečega srca materi križanega Ženina:

»Kako bi mogla po tej poti
in da bi k tebi ne prišlo,
ki si od blažene mladosti
kraljica mojega srca...

Naslednji dan je obiskala sestra Ljudmila v spremstvu prijateljice Engelberte mestno bolnišnico. Našla je mater v mrtvašnici. Prejšnji dan je bila umrla na operaciji. Blede, brez solz je privedla sestra Engelberta tovarišico v samostan. Sestra Ljudmila je šla v kapelico in premolila v njej tri ure. Zvečer pri večerji je bila mirna. Nekak sladkootožen mir je dihal iz lic. Kakor zamišljena je rekla polglasno:

»Bridkost si dal! Hvala prijatelj, ljubi Ženin!«

Drugi dan je bil njen god. Prijateljica Engelberta ji je poklonila drobno pesem za dar. Skupaj sta prebrali zadnjo kitico, sta se razjokali in ponavljali zadnje stihe:

»... o mati!
Domov je srce zahotelo.
Gospod je zdaj tvoja sladkost.
o, mati!«

(Dalje.)

AH ČEMU BI ROŽE BRALA...

Ah, čemu bi rože brala,
naj še lepše mi cvetó,
komu bi v spomin jih dala,
komu dala jih v slovo?

V vrtu rdeče naj žarijo,
dokler ne konča jih mráz;
ko poslednjič zaduhtijo,
bom umrla tudi jaz.

DEKLICA DAVNINE.

GRITE. DEKLICA IZ BRONASTE DOBE.

O jutro so šli možje na ribji lov, razen onih, ki so ob vznožju gora, oklepajočih obzorje na vzhodu, izdelovali orožje, poljsko orožje ali pa bronasti nakit ali pa so pekli iz ila zgnetene posode.

Vstopili so v piroge, ki so jih bili izdoblili s sekirami in ognjem,

v debela velikanskih hrastov. S ploščadi, kjer so se dvigale kolibe jezerskega sela, pa so jim žene prožile mreže.

Na prvem čolnu, ki se je začel pomikati, sta bila Harra-Kuo, poglavar naselbine in njegov sin Fer-Hio.

Njegova hči Grite, ki je imela komaj dvanajst let, in njegova žena Kroga pa sta zrla za oddaljujočima se možena, kojih obrisi so se ostro odražali od neba. Kmalu se je vse ladjevje razkropilo v dalji in ženi sta se vrnili domov.

Mestece je bilo zgrajeno na jezeru, ki so ga obkrožali snežniki. Na trdnih kolih je stalo kakih dvajset koč, ki so bile sezidane iz vejevja in pokrite s slamo.

Premakljivi mostič je vezal selišče z obrežjem. Vsak večer so most dvignili in se tako zavarovali pred napadi roparjev. Koča, kjer je stanoval Harra-Huo je stala sredi mesta in je bila največja. Kroga, ki ji je sledila Grite, je prestopila prag. Sredi edine sobe je stalo ognjišče, kjer je večno gorel ogenj; dim pa je uhajal skozi nalašč zato preluknjano odprtino v strehi. Po kotih so bile razprostrte živalske kože na slami, ki so služile za postelje. Velika miza s stoli, ki so naličevali zabojem na treh nogah, je izpopolnjevala pohištvo. Kroga je dvignila premakljive duri in potegnila iz vode košaro iz spletene ga bičevja.

»Zadnji čas je bil«, je dejala, »da so šli možje loviti ribe. Zaloga je že prazna.... Grite, nesi jo ven.«

Ko si je vrgla lase nazaj, si popravila gube dolge halje iz lanu in ko je potegnila višje navzgor svoje težke bronaste zapestnice, se je vsedla blizu vhoda in začela presti. Grite pa se je ozrla proti materi, ki je bila zamišljena v delo, nato pa je tiho odstopicala počmurnati, da bi jo pospravila.

A nič kaj ni bila razpoložena za ta opravilo, kajti dih zemlje je bil tako vabljivo ne-

žen in vonjiv. Izmuznila se je proti koči starke Zrale, s katero se je namenila govoriti.

Zrala je bila, kot je Grite pričakovala, zelo zaposlena. Pridna žena je ravno razdrobila v droben prah žitna zrnca, ki jih je prej smlela med dvema majhnima mliniskima kamenoma. V bližini na ognjišču so se grele kamenite plošče, ona pa je začela gnesti iz moke gosto testo. Grite je dobro vedela, da bo starka spekla iz testa med razbeljenimi ploščami zelo užitne pogače.

»Zrala«, ji je dejala, »nekaj jih boš prihranila zame, jaz pa ti prinesem najlepše ribe, ki jih bo vjel moj oče.«

»Seveda, dragica«, se je pekovka nasmehnila. Mimogrede je Grite pozdravila tudi tkalca Kra-hola, smuknila prav do mosta in ker je uvidela, da je Kroga ne kliče, je prišla v treh skokih do brega in odtam je nadaljevala svojo pot. Krenila je proti skalam, ki so naličevale ogromnemu obzidju in nasilno oklepale dolino, ob vznožju katere je ležalo sinje jezero.

Na svoji poti je najprej srečala topilce v dolgih predpasnikih iz usnja, ki so v lončeni posodi mešali cinkove in bakrene rude s premogom. Posodo so postavili v veliko peč in na ta način so pridobivali bron, ki so ga izlivali v peščene kalupe. Toda danes niso topilci izdelovali ne zapestnic ne prstanov ne obeskov; pač pa so vliвали orožje: meče, bodala ali pa konice sulic, to pa Grite ni zanimalo in je šla mimo.

Malo dalje je naletela na lončarje, ki so kar na roko obrazili iz ila vrče, ki so jih sušili na solncu, predno jih dajo v peč. Tudi pri njih se Grite ni mudila; še dolgo je korakala dalje in zavila na strmo pot, ki se je vila med kamenjem. Kmalu je dospela na prostorček, odkoder je bil prekrasen razgled na zeleneče okrožje, kjer so delali lončarji in topilci in na jezero, ob katerem se je dvigalo mestce poglavarja Harra-Huo. Če bi gledala pozorneje, bi utegnila na lesketajoči se vodi prav daleč opaziti majhne črne pike ribiških ladjic. Toda Grite se za to ni zmenila....

Krenila je proti votlini, ki je široko zevala na hribčku, in je zaklicala na ves glas: »O ... oho ... o!«

Odgovorilo ji je: »O ... oho ... o!«

In na pragu votline se je prikazal Grilhii.

Grilhii je bil Gritin drugi brat in je imel dvajset let. Kakor je bil starejši Fer-hio visok, stasit in lep, je bil Grilhii slaboten, majhne rasti in grd. Vrhutega je tudi šepal. Od svoje rane mladosti je bil v posmeh vsem tem ljudem, ki so bili surovi in divji in so občudovali le silo, včasih celo nasilje.

Harra-Huo, ošabni poglavar je že od pravega dne sovražil tega sina, ki ni kot Fer-Hio

nadaljeval ponositega plemena in Kroga se ga ni upala braniti pred svojim strogim možem.

Le Grite mu je edina izkazovala svoje sočutje in Grilhii, ki je imel mehko srce, ni ljubil nikogar na svetu kot edino to ljubko sestrico Grite, ki ga je prišla vsak dan tolažit v duplino, kamor se je bil umaknil in kjer je samotaril.

Sicer pa se ni Grilhii v tej jami dolgočasil, nasprotno: vsled nenavadnega naključja, ki ga še slutil ni bil, je začel pridobivati naklonjenost selanov.

Ali veste kako?

Skratka, Grilhii je bil — umetnik. S pomočjo priprostih igel iz kamena ali pa s pomočjo bronastih rezil je ustvarjal čudovito mične predmete. Na zapestnice in obročke, ki so jih nosile ženske na rokah in nogah in ki so jih dali topilci še vse neobdelane iz rok, je vrezaval odlične okraske, da so postali zelo dragocen nakit. Izmišljal je nove in ubrane oblike. Sloves o njegovi darovitosti se je raznesel celo prek gora in neredko se je oglasil pri njem kak od sela do sela potujoči trgovec, ki ga je poprosil, naj naredi za katerega koli imenitnega poglavarja ročaj za meč.... In v jezerski naselbini so se začeli čuditi tej novi slavi... Pričeli so uvidevati, da obstoji še neka druga sila kot izključno telesna premoč in da je ta sila brezmejna: razum. Grilhii je bil neobičajno bistroumen. Izumil je pasti, da so se mu lovci čudili. Toda kadar je bil skupaj z Grite, ji je razkazoval okraske, ki jih je izrezljal, živali, ki jih je vrezaval na ploščice iz sklov ali na jelenje rogovje!.... In ona ga je zelo občudovala!

»Bal sem se, da te danes ne bo k meni«, je veselo vzkliknil Grilhii, ko je opazil Grite, »glej, če bi te ne bilo, bi se morda odločil za odhod od tu«. In začel se je smejati, medtem ko ga je njegova sestra gledala vsa preplašena.

»Pa kaj se je vendar pripetilo?« ga je vprašala.

»Tako ti povem. Veš, da je bilo ob tvojem rojstnem dnevu vse sadno drevlje na vrtu v cvetju. Glej, od danes zjutraj so vse jablane v belem in to je že trinajstič, odkar si se rodila. Ta dan je zame slavnosten in glej kako darilo sem ti namenil!«

Stopila sta v votlino. Vzdolž po stenah so visele plošče iz sklov, na katerih je umetnik narisal razne živali: jelene, govedo in pse. Grilhii se je približal jami, ki mu je služila za shrambo, iz katere je vzel dve dolgi igli za lase, ki sta imeli na vrhu gumb iz bron, stekleno ovratno verižico z obeskom iz kovine in zapestnico, ki so jo dičili vrezljani okraski.

»Na, zate jel!« je rekel.

In Grite je poskočila od veselja. Bila je vitka in ljubka, kot se spodobi poglavarjevi hčeri, zdaj pa bi lahko veljala za najlepšo v celi naselbini. Z živahno kretnjo si je popravila lase, ki jih je pritrdila z lanenim trakom in nato je vanje vtaknila obe igli; odčila se

je tudi z ovratno verižico in z zapestnico, ter nato stekla k skledici, polni vode, kjer se je par trenutkov vsa zavzeta ogledovala... Toda nenadoma sta se oba otroka okrenila: v votlini se je stemnilo.

Na pragu sta zagledala moža, ki je oviral dotok svetlobe... Bil je velikan s silnimi udi, z divjo glavo, izpod čela je svetila dvojica žarkih oči, po ramenih so mu valovali gosti lasje in po prsih mu je padala dolga brada. Grite in Grilhii sta vztrepetala.

»Kaj hočete?« je vprašal Grilhii neznanega moža.

»Iščem Grilhiija, ki dela orožje in nakit.«

»To sem jaz.«

»Dobro, pa vstopim: trgovec sem, od vasi do vasi hodim in prodajam razno blago. Po vseh teh krajih pa govore le o tebi in tvojem orožju... Saj res delaš prav lepo. Ali si sam?«

»Da, sam s svojo sestro.«

»No, potem se bova prav lahko razumela, tako ti rečem jaz, Traho«, je dejal zasmehljivo in premeril ubogega pohabljenca od nog do glave. Ta pa se mu je boječe odmikal.

»Tu imam vrečo školjk, ki sem jih prinesel iz daljnih dežel, kamor teče reka iz zapada... Vse ti jih dam... ti mi pa daj vse, kar imaš tu: meče, sekire in dragotine. Si zadovoljen?«

»Tvoje školjke so brez vrednosti«, je odgovoril Grilhii, »nočem!«

Traho se je čez prag ozrl v dolino: lončarji in topilci so bili prav daleč. Obrnil se je k umetniku.

»Kaj mi mar, če si zadovoljen ali ne! Jaz se nikoli ne pogajam, vzamem, pa je!«

Po teh besedah je stresel velikan svoje školjke v kot in položil svojo težko roko na dragotine.

Ubogi Grilhii je zaplakal. Grite pa je hotela zbežati po pomoč, toda Traho ji je zaklical:

»Samo premakni se, pa te vržem čez pečine!« Nato je krohotaje pristavil: »Menda razumeta, da se nočem vrniti skozi vas. Pokazali mi boste pot, ki pelje čez goro!«

»Ni noben!« je Grite odločno odvrnila.

Grilhii pa, ki se je zravnal, je pristavil z mirnejšim glasom: »Pač, Grite, le popelji tega moža po oni stezi, ki jo uporabljajo koze.«

»Torej, naprej!« je zaklical Traho, »ne obotavljaj se, kajti če bi moral spet mimo jezera, vama polomim vratove! Naprej!«

Ona steza je bila zelo strma. Vila se je za votlino skozi skalovje po dolgem hodniku, na koncu katerega je bilo opaziti snežene vrhove gora... Pri vhodu v hodnik je rekla Grite:

»Kar naravnost naprej!« in se je ustavila.

Mož je korakal med visokimi stenami.

Deklica ga je opazovala nepremično...

On je stopal prav hitro in se od časa do časa obrnil, da bi se prepričal, če mu ne sledi kako sumljivo bitje. Deklica se je ravno hotela vrniti v votlino, kar je začula silen krik... Tra-

ho je nenadoma izginil, kot da se je pod nje govimi koraki vdrla zemlja!...

»O... ohé... o!« je zavpila Grite.

»Tu sem« se je zasmel Grilhii, »bil sem za vama... he, dobro se je vjel v past. Hitiva!...«

Kmalu se je Grite osupla vstavila: tam, kjer je izginil velikan, ni bilo nobene jame.

»Glej,« je rekel mladenič, »tu je bil jarek, ki so ga izkopali naši, da ustavljajo roparje, ki plenijo po gozdu še dalj kot so gore. Padlo mi je na misel, da bi tu nastavljal past. Glej, kako je to preprosto. Tu sem položil polovico debela, ki veže stezico. Na eni strani je pritrjen železen drog, ki služi kot tečaj, ta proti teži tu pa drži past v tej legi. V hipu, ko položiš nogo na deblo, se past odpre in neslišno zdrkneš navzdol v jarek. Proti teži pa zopet porine drog navzgor in jama se zapre, da je nemogoče priti ven, past pa lahko spet znova deluje!«

»Torej... Traho je?«

»V jarku... sicer pa, poslušaj!«

Ujeti velikan je tulil v divji jezi in čeprav je to besnenje prihajalo izpod zemlje, vseeno je Grite vztrepetavala.

»Pokličiva ljudi!« je dejala.

S tem dejanjem si je mladenič pridobil vse prebivalstvo! Ko so zvečer Harra-Huo in njegovi ribiči in lončarji in topilci potegnili razbojnika iz jame, in ko so vsi vaščani uvideli, da se je Grilhiiu s samo zasnovo in s preprosto pripravo, ki mu jo je izumila bistrumnost, posrečilo premagati tega orjaka, ki ga je težko obvladalo deset mož, tedaj so spoznali, da biva v tem sanjaču, čigar možgani so ustvarili toliko ljubkih umetnin in izkazali tako duhovito iznajdljivost, neka sila, ki njihovo nadkriljuje...

Bučno so ga pozdravili in ga vsi navdušeni dvignili na rame.

Zvečer pa so na Harra-huojevem domu praznovali povratek Grilhiija, ki je bil zdaj poglavar nanj ponosen. Poleg njega pa je v nakitu draguljev sedela Grite, ki ga je tolikrat s svojim sočustvovanjem tolažila v najtežjih urah obupanosti... Kroga pa je vsa sreča pripravila sijajno večerjo, kajti ribji lov je bil plodonosen in Grite je prinesla še pogache, ki jih je spekla mati Zrala med razbeljenimi ploščami iz kamena.

SLIKA NA STENI.

OLEPŠATI svoj dom, je hrepenenje, ki se je rodilo skupno s človeštvom in živi v sinovih vroče Afrike istotako kakor v Evropejcih. In če je »divjaka« najvišji cilj lepšati svoje ilnate bajte z izrezki evropskih in ameriških časopišov, dobimo ravnotako na stotine evropskih družin, kojim služi navadna slika, izrezana iz časopisa za stenski okras.

Drugi, skoraj na isti stopnji stoječi okras so razglednice, s katerimi se neredko lepšajo stene prostorov v kmetskih in delavskih stanovanjih. Ni je pa družine, ki bi ne imela v svojem stanovanju slike v okvirju; dobimo jo tudi pri najrevnejših družinah.

Slika ni predmet, da služi človeku pri praktičnem delovanju; njen namen je, oklepšati dom. Da je sploh prišla na steno, je znak, da v stanovalcu je čut do lepote živ. S tem pa ni rečeno, da je vsaka slika lepa — nasprotno. Moremo trditi, da večji del slik ne zasluži tega imena. Oglejmo si predvsem one, ki jih dobimo v prostorih kmetov, delavcev in malih meščanov. Tu vidiš slike svetnikov, stare, okajene ali pa nove v kričecih, neokusnih barvah; nadalje slike, ki predstavljajo že davno umrle člane kake vladarske rodbine, fotografije, odlikovanja i. t. d.

K temu moramo pripomniti: ni priporočljivo obešati fotografije na steno; te nas navadno spominjajo ene ali druge osebe. Če ti je oseba draga, nosi nje spomin v srcu, če pa slika nima zate pomena, je brezmiselno, da jo razstavljaš po stenah in mizah. Odlikovanja pa nima namen lepšati stanovanja, pač po svojega lastnika. Kdo pa je tisti, ki bi se hotel prištevati bahčemu? Torej — odklikovanja raz sten!

Preidimo k pravim slikam. Zakaj tako zvanje slike - oljetiski - ne pričajo o dobrem okusu?

Predvsem navadno originalna slika ni dobra; kak slabo plačan mazač jo je vrgel na platno. Pa tudi način, kako se slika pomnožuje, dela oljetisk neužit, saj celo dober izvirnik se pokvari, če ga pomnožiš kot oljetisk. Oljetisk hoče predstavljati oljnat sliko, torej nekaj, kar v resnici ni. S sliko — oljetiskom hočemo sebi in drugim ljudem nekaj pokazati, kar ni resnično in v kar nihče ne veruje.

Sedaj pa k dobrim slikam, takim ki si jih lahko nabavi vsak delavec. Tehnični razvoj grafične obrti omogoča, da se slike znamenitih slikarjev in risarjev sedanje in pretekle dobe dajo pomnožiti na način, da slika ne zgubi svojega umetniškega značaja. Prav okusni so takozvani umetniški kamnotiski. Ta način grafičnega izdelovanja je že dolgo v rabi. Višino umetnosti pa je dosegel komaj pred kratkim, in sicer zato, ker preide iz rok umetnika neposredno v roke prodajalca. Ta način izdelovanja brani, da bi se pri sliki vrinili elementi, ki bi kvarili pravi, umetniški izdelek. Umetnik ne napravi oljnate slike, da bi jo nato litograf prenesel na kamen; on sam nariše sliko na kamen, obdela posamezne plošče in nadzoruje tisk.

Precej velike važnosti je okvir. Igra pri sliki isto vlogo kakor obleka pri človeku: lepša ali pa kvare. Vsak okvir pa ne pristaja k vsaki sliki. Tako na primer slika, ki predstavlja pokrajino v zimi, zahteva ozek bel okvir; pravtako ji pristaja širok črn okvir. Lepoto temnozelene pokrajine bo črni okvir le povečal, medtem ko je rujav okvir primeren za pisane pomladanske in jesenske prizore. Razumljivo je, da se na temne, oziroma svitile stene ne razobešajo enakobarvni okvirji.

NAŠA HRANA.

1. LAKOTA IN ŽEJA.

Človek ne živi od tega, kar pojé,
temveč od tega, kar prebavi.

CLOVEKU se večkrat poraja želja po jedi in po pijači. Ta želja se oglašá v želodcu, a pravi vir teh čutov se nahaja v stanicah in v možganih. Ko je želodec prazen, ko primanjkuje stanicam hranilnih snovi, javijo te možganom svoj položaj in človek občuti lakoto ali žejo. V notranjih želodčnih stenah so občutljivi živci, ki vsrkavajo tekočino. Ako zbolé želodčne sluznice ali ako zbolí živčevje, je pretrgana vez z možgani, ki naznanja lakoto ali prenasíčenje. Zato je bolan človek često lačen pri polnem želodcu, ali narobe: manjka mu tek kljub temu, da nič ne zaužije.

Normalni ljudje z zdravim organizmom občutijo lakoto in žejo šele takrat, ko resnično potrebuje njihov organizem hranilnih snovi. Ako bolelni in nedelavni ljudje jedo petkrat do šestkrat na dan, ni to sorazmerno z njihovo prebavo, ker njihovo telo potrebuje manj snovi, kot zdravi, močni ljudje, zlasti oni, ki se gibljejo mnogo na zraku. Ni čudno, da je toliko ljudi bolnih! Nezadostna prebava je vzrok slabe krvi in slabokrvnost pospešuje bolezni. Kjer primanjkuje zdrav tek, normalna lakota in žeja, si pomagajo mehkažni ljudje na umeten način, to je, zauživajo razna dražila. Ako ne iščejo pomoči pri dražilih, nimajo sploh teka. Mnogo greši pri tem ženstvo samo. Ker premalo poznajo sestavo živil in njih redilne snovi, se zatekajo k pikantnim pripomočkom, da dajo jedi poseben okus. Na ta način le podpirajo nesluteč šibkost moža in povzročajo mnogo bolezni. Razprave, ki bodo sledile tej, imajo namen, seznaniti naše žene in matere s sestavo živil in njih redilnimi snovmi, da postanejo kuharice, ki ne skrbé le, da so mož in deca siti, temveč tudi zdravi.

Prvi pogrešek, ki ga storé premnoge matere že pri otroku, je preobilna ali nezadostna hrana. Poznala sem mater, ki je imela krasno dete: bila je edina, najmlajša sestra štirih bratcev. Veselje je bilo gledati tega cvetočega otroka. A prevelika skrb materina in njena nerazsodnost sta jej bili v kvar. Često sem opominjala mater, naj hrani otroka redno; mleko, dobro prevreto, naj pije vsako tretjo uro — mati je dojila samo tri mesece — in ko je bil otrok večji, naj dobi dvakrat na dan na mleku in vodi

dobro prekuhan zdrob ali riž — (vreti mora 10 do 15 minut). Sprva me je mati ubogala, a ker je imel otrok dober tek, mu je dajala pecivo, jajca in čokolado, kar je otrok prav rad pojedel. Dobro je bil rejen, a preobilna in neredna hrana je bila kmalu v breme majhnemu, nežnemu želodcu. Zaprtje črevesa in rudeče pege po obrazu in telesu so bili prvi znak bolezni. Mati ni se mi upala potožiti, zavedajoča se šele sedaj, kaj sem jej svetovala. Ko je otrok ležal v zadnjih vzdihljajih, me je poklicala, a pomoči ni več bilo. Desetmesečnemu otroku se je vsled preobilne in pretežke hrane zaprlo črevo. Ko bi mati pravilno hranila otroka le z mlečnimi jedmi in to redno, bi si prihranila nepotrebno žalost in očitke!

Drugi slučaj materine nevednosti in nerazsodnosti!

Prišla sem v hišo premožnih ljudi, kjer je bila gruča otrok. Večja, štirinajstletna deklica je bila suha in bleda; po upadlih licih in udrtilih očeh sem sklepala, da je dekle bolno vsled preobilne hrane, zato pokvarjenega želodca in slabe krvi. Bilo je šest otrok, vsi slabotni in bledehih lic. Najmlajši, ki je še plazil po tleh, je bil okrogel, zabuhel. Splezal je do matere, ki se je sukala pri štedilniku. Na njegovo prošnjo: »Mama ani,« namoči mati kos kruha v razbeljeno mast in da otroku. Ko je otrok pojedel, zleze spet k mami in začne: »Mama bum, bum.« Ker je bila velika skleda z mlekom na mizi, sem mislila, da bo dala mati piti otroku mleko, pa glej neumnico! Dala mu je vina. Na mojo opombo, da pokvari otroka z mastno jedjo in z vinom, je rekla: »Saj v naši hiši je vsega dovolj. Otrok mora jesti, kar si poželi.«

Pregrešila se je ta mati v dvojni meri. Z neprimerno jedjo je kvarila otroku nežen, nerazvit želodec — zato so bili vsi njeni otroci pri vsem izobilju, ki je vladalo v hiši, medli in bolelni in ker je izpolnila vsako otrokovo željo, mu je kvarila dušo. Tako razvajen otrok si ne zna odrekati tudi v poznejših letih ničesar. In ko bi nesreča hotela, da obuboža, si ne ve pomagati in je večji revež nego oni, ki ni nikdar sedel pri preobilni skledi in je vaje revščine.

Mati, ki ne zna hraniti otroka, si gotovo tudi sebi kvári zdravje in si povzročuje nepotrebne bolečine. Odtod brezbarvna lica, preobilnost telesa, prezgodnja ovelost in onemoglost!

ŽENA PRI SEVERNJAKIH.

V. Š.

II.

I Z ropa in službe se je po nastanku privatne lastnine razvil *nakup neveste*, ki je sedaj pri vseh polarnih narodih edini način sklepanja zakona. Od Laponcev do Grenlandcev okoli in okoli tečaja velja deklica za dragoceno in delovno živino izkoriščanja, ki daje kupcu primeren dobiček in zaslužek, prodajalcu pa plačilo za trud vzgoje in učenja. Kolikor bolj pripravna je deklica v gospodinjstvu, tem višje jo cenijo, vpoštevaje seveda obojestransko premoženje. Tam kjer redijo jelene, plačajo kupnino večinoma z jeleni. Samojedska deklica stane 10 do 100 severnih jelenov poleg obleke in kožuhovine; jakutska navadno 16 poleg surovega mesa za poročni obed in žganja; nomadski Tunguzi dajo 1 do 20 jelenov, stalno naseljeni Tunguzi pa plačajo nevestinemu očetu davek za 1 do 3 let. Sedaj plačujejo namesto z živino tudi z denarjem, pri južnih Tunguzih na primer je stala deklica 500 do 5000 rubljev predvojne vrednosti — rubelj je bil vrreden pred vojsko dve liri in 67 centesimov —. Alenti so plačevali tudi s sužnji ali hlapci. Pri Eskimih in drugih pa dobi nevesta samo svojo obleko s seboj in pa stvari, ki jih zmeraj rabi. Pri Samojedih so razmere drugačne: oče da nevesti poleg obleke in navadnih stvari tudi še doto, obstoječo iz treh ali štirih sani, naloženih s suknom in pokritih s svežimi jelenovimi kožami. Tudi tunguški oče mora privoliti v doto; poleg tega pa mora podati nevesta ženinu obleko, ki jo je sama naredila, da pokaže svojo spretnost v šivanju in vezenju. Dota jakutske deklice znaša osem jelenov.

Ker je žena kupljiva, nam je umljivo, da so jo lahko naprej prodali, zamenjali ali podarili. Pri Tunguzih so moževi dediči vdovo lahko prodali naprej; na nekterih alentskih otokih je v sili mož ženo in otroke zamenjal za živila, na drugih otokih pa samo z njih privoljenjem in tudi ne vselej za zmeraj. Jakuti in Itelmi so si žene medsebojno zamenjavali. Zahodni in osrednji Eskimi posodijo svoje žene prijateljem za čas lova ali trgovskega potovanja; če se drug drugemu dopadeta, se pa vzameta. Na Alaski napravijo prijatelji včasih pogodbo, po kateri zamenjajo žene vsak drugi mesec za en teden ali dva. Pri Korjekih lahko napravi mož tako pogodbo tudi z več oženjenimi ali neoženjenimi možmi; otroci so last glavarja družine, kjer so bili rojeni. Grenlandci zamenjajo žene pri gotovih svečanostih. Nekje gredo včasih celo iz roke

v roko, dokler ne pridejo nazaj k pravim možem! So pa še druge nam prav sumljive navade, česar pa ne morem pisati.

Narodi nižje stopnje se ne omejujejo na eno samo ženo; kdor je dosti bogat, si jih kupi več. Mnogoženstvo imenujemo *poligamijo* in ta je tudi pri polarnih narodih doma. Ker pa tam gori narava ni radodarna in je premoženja malo, imajo večinoma vsi samo eno ženo, kar je tudi prav, ker je manj prepira v hiši. Kjer vlada materinsko pravo, tam za poligamijo tla sploh niso pripravna; tako si na primer Eskimo ne more nabaviti druge žene, dokler tašča živi, isto velja še bolj za Itelme. Stalno naseljeni Korjeki napravijo za vsako ženo posebno kočjo, potujoči Korjeki pa prepustijo vsaki del čred. Pri Tunguzih in Jakutih vlada prva žena vsem drugim, ki so šele pozneje prišle zraven. Ostjaki se poročijo prav radi s sestro prve žene, ker plačajo v tem slučaju samo polovico določenega zneska. Ko so Ostjaki v 17. stoletju sprejeli krščanstvo, so dali odvečne žene drugim, a kmalu so prišle k prvemu možu nazaj; oni ne smatrajo mnogoženstva kot zaničevano suženjstvo, pri njih je vsaka nadaljna žena samo dobrodošla pomagalka v gospodinjstvu, ne pa tekmovalka prve žene. Vendar je pa krščanstvo poligamijo skoro popolnoma odpravilo, pa sedaj tudi niso več tako bogati, kakor so bili včasih. Razumemo, da imajo Laponci že dolgo časa samo eno ženo.

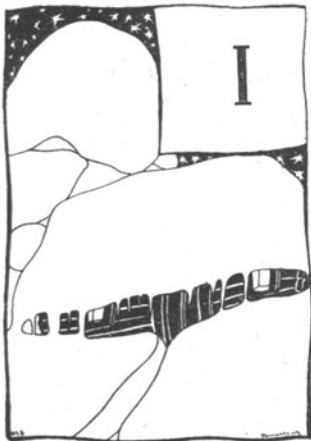
Poleg teh recimo pravih žen so imeli v severni Aziji še stranske žene. Pri Alentih na primer je bilo dosti prostovoljnih stranskih žen; če je bil kdo posebno dober lovec ali ribič, brž so se ga oprijele; vdove in pobegle žene so se mu same ponudile in včasih jih je imel, oziroma redil 4 do 6, brž pa ko je imel na lovu smolo, hitro so mu ušle in si poiskale drugega, torej druge žrtev.

Bolj enostavna kakor sklepanje zakona je pri polarnih narodih *ločitev*. Edina težava je denarno vprašanje, ker moramo dati vplačani znesek zopet nazaj. Če se žena Jakuta ali Ostjaka ne obnaša tako, kakor bi mož rad, jo pošlje očetu nazaj in ta mu mora vrniti večji del tega, kar je bil dal. Če Alent ali Tunguz s svojo ženo ni bil zadovoljen, jo je lahko spodil, ni pa smel zahtevati od staršev poročnih daril nazaj; če mu je pa žena sama ušla, je pa lahko tustu vse zopet vzel. Najlažja je še ločitev pri Eskimih, ker si tam pri poroki dajo samo majhna darila; če Eskimo svojo ženo tepe, ga lahko brez vseh ceremonij zapusti in gre proč, a tudi tašča mu jo lahko vsak čas vzame.

ZNAMENITE SLOVENKE:

ZOFKA KVEDROVA.

posebno v literarno začetniških vrstah in bila znana po svojih z bodico in smehom zabeljenih odgovorih v listnici »Domačega prijatelja«, ki je v precejšnji meri vzgajal naš literarni naraščaj. In ni bilo redko pismo, ki ga je pisala mlada pisateljica, ki je bila ob enem tudi agilna delavka, temu in onemu začetniku z dobrimi nasveti. Ta del nje nega dela spada v ono dobo, ko je živela v Pragi. Tedaj v prvih letih je izdala lepo o premljeno knjigo začetniških poizkusov, ki so bili zanjo kot žensko, literarna revolucija. Knjiga je danes redka in se imenuje »Misterij žene.« Bila je urednica reklamnega lista »Domači prijatelj«, ki ga pa ne smemo podcenjevati, saj je prinesel to in ono zrno in ga je imela ponekod skoraj vsaka hiša. Bil je naš družinski list, urejevan z vestjo in z okusom.

Z let svoje mladosti se je spominjam. Predavala je nekega večera v dvorani »Pri zlatem angelu« v Gorici. Ves inteligentni moški in ženski svet jo je hotel poslušati. Bila je na glasu kot žena, ki ima med Slovenci najmočnejše pero in je dosledna in nevstrašena boriteljica za ženske pravice. V dijaških,

Vanj je pisala Zofka Kvedrova lepe črtice iz kroga svoje družinice.

Pozneje se je preselila v Zagreb, ostala je do vojne še urednica »D. P.«, bila je tudi pri »Agramer Tagblattu«, kjer si je z delom služila kruh. Ne smemo je prezreti tudi kot urednico v Zagrebu izhajajočega »Ženskega sveta«, ki je bil do danes najboljši jugoslovanski ženski list.

Zofka Kvedrova je pisala v »Ljubljanski Zvon«, »Slovan«, prispevala je s spisi »Slovenski Matici«, pisala je mnogo tudi v hrvaščini. Znana je njena knjiga novel »Iz naših krajev«. »Iskre« imajo po eno hrvaško in po eno slovensko novelo. Slovenska Matica je izdala »Njeno življenje« v posebni knjigi, rožman nesrečnice, ki te pretrese. Njena zasluga je, da so se Hrvatje seznanili s slovenskimi pisatelji, ona jih je prevajala.

Nismo našli vseh njenih del, a bodi dovolj za znak njene plodovitosti. Kot pisateljica je lahko umljiva, nekoliko črnogleda, realistična pripovednica, vendar vedno s tisto svetlo črto, ki kaže iz blata navzgor k svetlejšemu. Kot Pavlina Pajkova slika tudi ona najraje in najbolj posrečeno tiste življenske zadeve, ki se tičejo ženske.

Danes živi še vedno v Zagrebu; po poklicu ni več publicistka, vendar se živo zanima za vse, kar se godi v literarnem in ženskem svetu. Ona je in ostane ena najplodovitejših in najkrepkejših slovenskih pisateljic ter najagilnejših delavk na polju ženskega udejstvovanja.

ZADNJE PISMO.

Iz tisoč sanj sem pletla tvoj obraz,
a rekel si mi vselej: Pride čas...
In videla sem solnce, ko v jeseni
pogašajo vsi nje plameni...
In rekla sem ti, dragi: daj, sovraži,
a prosim te udano: stoj na straži.
Sto vrancev se hotelo je napiti
te vode čiste, morali so dalje iti.
Si ti ozrl se v vode žuboreče
ljubezni moje, nisi hotel sreče.
Odšel si... Svoj poslednji grenki vzdih
shranila med solzami sem v ta stih.

Roža Gorska.

VZGOJA.

PODEDOVANI GREHI.

Veseli se mladenič, veseli se dekle, ko se ji odpre pot iz očetove hiše v svobodo, ko stopa samostojno življenju nasproti. Ko bi takrat človek za hip postal, se ozrl nazaj v zgodnjo mladost in se vprašal: »Mi je bila očetova hiša to, kar bi mi morala biti? So mi dali stvari vse ono, kar zahteva od mene trnjeva pot bodočega življenja?« kakšen bi bil odgovor?

Ne vem, koliko jih je, ki si stavijo to vprašanje ob tem koraku!

Gotovo so si stariši v svesti, da so storili svojo dolžnost, ako so vse svoje sile, svoje moči darovali otrokom; ko so si marsikaj pritrkali, marsičemu odrekli iz ljubezni do otrok; ko so kopicili z vsakdanjim trudom in s skrbjo bogastvo, da bodo podedovali otroci njih prihranke.

Stariši, ki skrbijo le za telesne potrebe svojih otrok, škodijo sami sebi, škodujejo svojim potomcem, svoji daljni krvi. Kedo odgovarja za vse ono, kar so zamudili? Tako nevedna je mladost, tako potrebna opore! In kljub temu srečamo mlade obraze, ki niso več mladi; mlada telesa, ki kljub vsej mladosti niso več sveža. Čemu to? Kedo je temu kriv?

Mladost izsrka vse sokove, namenjene ji na življenja pot — in to vsled pomanjkanja prave luči, prave ljubezni, izhajajoče iz starišev, prclivajoče se v otroka, ki naj bi rodila novo ljubezen v potomcih. Vsled pomanjkanja te ljubezni se otrok oddalji od starišev. Njegova duša išče hrane, išče opore drugje, najčestje tam, kjer se mu odpre nov, neznan svet, poln zapeljivosti, iz katerega ni več izhoda. Tako se kvari mlada kri. Mesto vse selega, otroškega življenja vesele spomladi se nudi otroku taka hrana, ki mu stara telo, mu stara dušo.

Ni s tem rečeno, da ugonobé vsi stariši po lastni krivdi otrokovo mladost. Mnogo je zaprek, ki jih prisilijo razmere, mnogo jih je, ki jih stavijo nevede stariši sami, da ne dosežejo, kljub dobri volji najboljše vzgoje. Ena glavnih zaprek so slaba nagnjenja — podedovani grehi.

Ni nam vseh, ako smo podedovali po svojih stariših telesne napake: razne bolezni, telesne slabosti in duševne šibkosti. Nerazumljivo nam je, kako se podedujejo čisto bolezni od roda do roda, ne da bi jih mogli preprečiti. Da se odstrani tako zlo, bi bila pomoč le ena. Člani take družine ne bi smeli siliti v zakon. Manj nevarne so duševne podedovane napake, kakor: samoljublje, lažljivost, prevzetnost, jeza, razdražljivost, nagnjenje k tatvini, in sicer zato, ker se dajo pobiti, odstraniti. A kako se osvoboditi — podedovanih grehov? Nerazumljiva je moč narave, ki neprestano obnavlja, ki nas veže z našimi predniki potom dednosti kakor verižga. Boriti se moramo s to tiranko, vaditi svojo voljo v tem, da odpravimo telesne in duševne napake, ki smo jih podedovali. A brezpogojno je v prvi vrsti potrebno da jih spoznamo! Narava nam ne deli le vničujočih in bolnih kali, ne tira nas v pogubo; položila je ob enem tudi v nas čudovito moč, da zamoremo kljubovati vsemu slabemu. Zlata zrna spoznanja in dobrote so dana vsakemu, na njem je, kako jih uporabi.

Eno je potrebno: očistiti otroke podedovanih grehov!

ZDRAVJE.

HRANJENJE DOJENČKOV.

Najboljša hrana za dojenčka je ona, ki mu jo je narava namena, to pa je *materino mleko*. Vsako nenaravno hranjenje je nevarno za otroško zdravje, pogostoma pa tudi za njegovo življenje. Dojenje koristi ne samo detetu, nego tudi materi. Žena, ki doji, si hitreje opomore od poroda; krepkejša in močnejša je od žene, ki ne doji. Dandanes se žal opaža tudi pri nas, da žene ne doje svojih otrok ali pa da jih prezgodaj prično pitati s hrano, ki je zanje neprimerna, in sicer vse to pogostoma brez razloga. Troje možnosti je, da žena ne doji:

1. Žena ne more dojit.
2. Žena ne sme dojit.
3. Žena neče dojit.

1. Žena ne more dojit največkrat, ako hodi delati ali v službo. Te nesrečne matere ravnaajo najbolje, ako ne odstavljajo otrok popolnoma, nego jih hranijo s kravjim mlekom. Nadalje žena ne more dojit, ako nima zadosti mleka. Pogostoma pripovedujejo matere, da nimajo zadosti mлека ali da jim je mleko slabo in da jim otrok ne uspeva. Zgodi se res časih, toda kaj poredkoma, da žena v prvih mesecih nima zadosti mleka. Da se uverimo točneje, koliko ima žena mleka, je najbolje, stehitati otroka pred dojenjem in po njem. Presežek v teži po dojenju kaže količino posesanega mleka.

Slabega ženskega mleka ni pri zdravi dojilji. Mleko je lahko močnejše lahko slabotnejše, vendar pa je, najsi je kakršnokoli, vedno za dojenčka boljše hrana nego kravje mleko. (Ako mati nima zadosti mleka, je treba dajati otroku mešano hrano.)

2. Žena ne sme dojit, samo če je težko bolna: take težke bolezni so: tuberkuloza, vnetje obisti, srčna napaka, težka živčna in duševna bolezen. To more seveda določiti samo zdravnik. Treba pa je vedeti tole:

a) Pogostoma se čuje, kako se mati boji dojit, češ, da je »slabotna«. To so ponajveč mlade matere, nekoč liko nežnejše in nerazvitejše. Napačno je misliti, da bi jim dojenje škodovalo. Nasprotno! Pogostoma se v času, dokler doje, zrede in okrepe, zlasti ako pazijo na hrano in na način svojega življenja.

b) Ako dobi žena, dokler doji, mesečno perilo, mora nadaljevati dojenje. Dete sicer pogostoma neredno opravlja potrebo ob času materine periode, ali to nikakor ni nevarno.

c) Kratka bolezen pri ženi v času, ko doji, bodisi tudi z veliko vročino, še ni vzrok, da bi dete odstavila.

č) Ako postane žena, dokler doji, noseča, mislijo nekateri zdravniki, da je treba dete takoj odstaviti. — Treba je počakati in videti, ali dete na prsih oboli od tega, t. j. ali mu škoduje sesanje od noseče matere. Nekateri otroci sploh ne bolujejo od tega, drugi pa obole. Ako je mati zadosti krepka in dete ne boluje, se mora dojenje nadaljevati; ako pa dobi dete drisko, slabi in blede, ga je treba polagoma odvajati. Odstaviti se ne sme naenkrat, nego postopno ga je navajati na drugačno hrano.

3. Žena neče dojit. Takih mater je pri nas, hvala Bogu le malo. Dojiti nečejo, ker mislijo, da žena naradi dojenja izgubi »lepoto«, da dobi velik trebuh in mlahave prsi. Seveda to ni res in take žene so vredne vse obzodbe.

Dr. Nadežda S.

MODA.

Da ustrežem cenj. bralkam »Slovenke« in da jim prihranim neprijetno čakanje, ki ga povzroča naročitev vzorcev oblek in vezenja, priobčenih v »Slovenki« sem se pogodila z glavno tvrdko krojev v Nemčiji, ki mi dopušlja tozadnevne vzorce po razmeroma nizkih cenah. Ako želi katera bralka vzorec ali kroj, naj se obrne do urednice tega lista.

Pri današnji draginji se mi zdi neobhodno potrebno, da zna vsaka ženska, gospodinja, zlasti matere, ki vedo kaj stanejo otroci, posebno ako se jih rado vidi čedno, sama sešiti obleko. Koliko prihrani, ako ne nese vsako malenkost k šivilji! Ta ali ona proče: »Kaj mi hoče kroj, ko ne znam sestaviti obleko!« jaz pa pravim: Vzemimo ponošeno obleko, ki jo je sešila dobra šivilja, ki ima okus, razderi jo po šivih in opazuj pri tem, kako je bila sestavljena. Potrpeljiva in inteligentna ženska si bo znala kmalu pomagati, in ni jej potreba dolge, strokovne šole! Dobro oko, malo okusa v sestavi barv in v okrašenju in pogum — pa pojde. Ne reži ničesar nepremišljeno, dobro preudari, predno primeš škarje v roko. Obleko je treba večkrat pomiriti, nedostatke popraviti, potem šele k stroju. Ako ne stoji prvič kot model, bo drugič bolje ker le vaja izuči mojstra.

Nadaljni vzorci:

19588. — Dolgoživotna obleka s širokimi, modernimi rokavi in nagubano kitljo. Kroji v 88, 92, 96, 104, 112 gornje širine. Pri 1.30 m širokosti treba 3.55 m blaga.

1325. — Elegantna obleka s širokimi rokavi iz tula s svileni podlago obšito z svilenim obrobkom. Dobi se kroj v navadni širini.

14115. — Jutranja obleka s širokimi rokavi. Kroji v 88, 96, 104 gornje širine. Pri 1 m širine, 3.80 m blaga. Dolenja širina 2 m.

14116. — Jutranja obleka s kimono-rokavi, zgoraj široka, spodaj ožja. Kroj v 96 gorenje širokosti. Pri 1 m širine 3.8 m blaga. Dolenja širina m 1.60.

7025. — Bluza za gospé. Kroji v 80, 84, 88, 92, 96, 101 gorenje širine. Pri 80 cm širine, 2.30 m blaga.

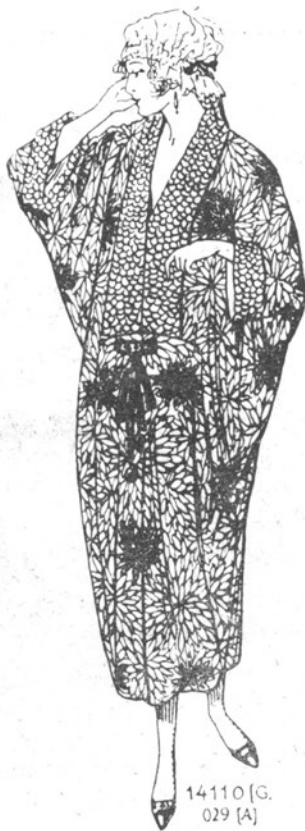

14115 [G]

19588

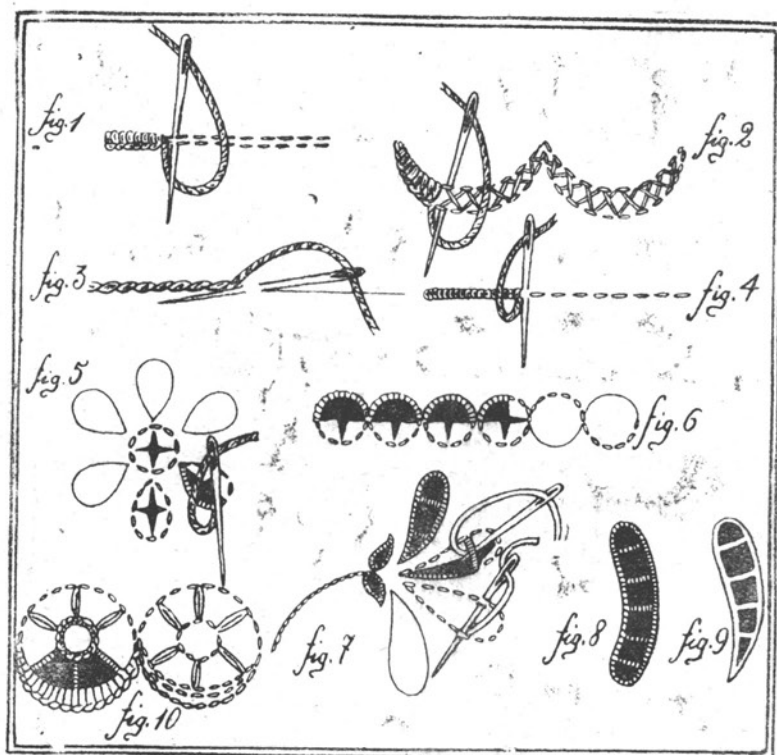
19588 [G]

14110 [G]
029 [A]

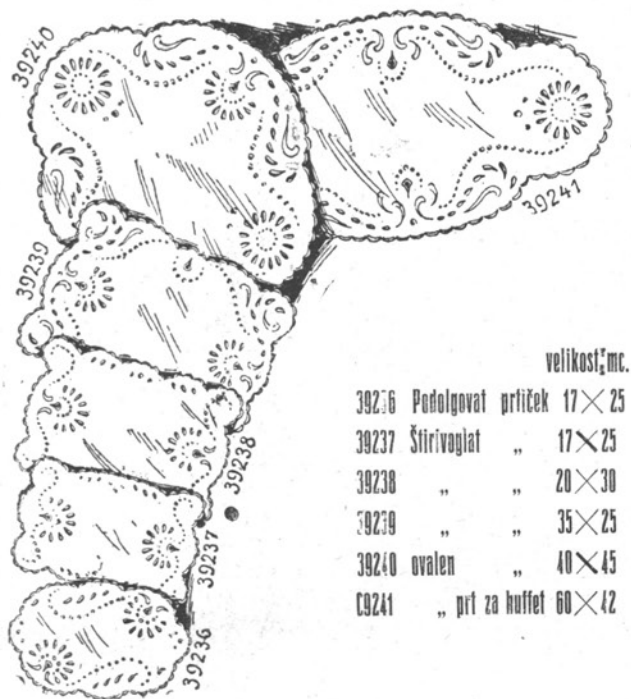
1325 [G]

7064. — Priprosta bluza z modernimi rokavi. Obles
če se jo čez glavo. Kroji v 80, 84, 88, 92, 96, 104 gorenje
širine. Pri 1 m širokosti, 2 m blaga.

905. — Kostum za cesto okrašen z svilenim obrobs
kom in vozkim pasom. Brez kroja.

Ročno delo. Različni vbodi. (Glej naslednjo stran.)

O vezenju. Ker vem, da bi marsikatera bralka naročila vzorec za vezenje, a si ne zna pomagati, ker je pre malo podučena, prinaša današnja številka nazorni nauk o najnavadnejših vbodih angleškega vezenja in takozvanega Richelieu (izgovori: rišelje.)

Vzorec št. 1. Vbod, takozvani »languette« se rabi navadno za vezenje zobkov, kakor kaže vzorec št. 2. Ako so zobki večji, morajo biti bolj polni, zato se podšiva s križci ali navadnimi vbodi. Ta vbod se rabi tudi pri vseh vzorcih benečanske vezenine.

Vzorec št. 3. Vbod imenovani hitri, ki se rabi navadno pri izvrševanju stenskih, kuhinjskih prti in prtih, ki je zelo v navadi.

Vzorec št. 4. Vrvicaški vbod ki sestoji iz vbodov eden poleg drugega v ravni ali zakrivljeni črti. Rabi se ga za vezenje blazin, prtov in raznih prticev in pri mnogogramih. Ta vbod je podlaga angleškemu vezenju.

Vzorec št. 5 nam kaže primere v izdelovanju vezenine, to je podšivanje, rezanje; končno obšivanje z vrvicaštim vbodom kažejo primere pod 6, 7, 8, 9.

Vzorec št. 10 kaže primer, združen iz dveh vbodov: languette in angleški, ki se rabita pri benečanskem vezenju.

ZA NAŠE KUCHARICE.

Omlete lahko napolniš z različnimi snovmi, kakor: z medom, ribanim sirom, z drobno sesekljano gnatjo, s spinačo, v kateri je precej mleka, ki jo potrosi še z zriibanim sirom. Vsaka ima svoj poseben okus.

Okusen jabolčni kompot. Deni v posodo za prst vode, dve ali tri žlice sladkorja in skorjico limone. To naj vre pet do osem minut. Medtem olup 4 jabolka, zreži vsako na 4 dele, očisti vsak košček in postavi vse v posodo s pokuhano, sladko vodo. Jabolka se morajo kuhati tako dolgo, da postanejo lepo rumena, kakor da bi bila opečena. Ker so kmalu gotova, pazi, da se ne razkuhajo. Ako je preveč vode, se ne zrumené. Tako pripravljena jabolka imajo poaeбно slasten okus.

Zdrobov narastek. Zavri $\frac{1}{2}$ l mleka ter vkuhaj vanj rumenega zdroba; (koruzni gres) ko se zgosti kot mehka polenta, postavi ga na hladno, da se pohladi. Zdrob moraš malo soliti. Vzemi 2 jajci; rumenjaka dobro zmešaj z dvema žlicama sladkorja, da se peni, dodaj še za oreh masla in vse dobro mešaj. Vso to zmes dodaj ohlajenemu zdrobu, kateremu si pridela precej zriibanih limonovih olupkov. Naposled prideni še sneg stepenih beljakov. Vse to postavi v kozico, namazano z mastjo, potrošeno z drobtinami, ter peci $\frac{1}{2}$ ure. Ko je narastek lepo rumeno opečen, postavi ga na hladno. Zreži na štirikotne koščke, katere polij z sadnim ocedkom ali s kremo ali pa potrosi s sladkorjem.

Mandljevi kifelčki. Snov: 25 dkg moke, 2 dkg putra, 10 dkg stolčenih mandljev ali orehov, 7 dkg sladkorja. Vse skupaj dobro zgneti na deski v testo ter naredi iz tega kifelčke. Speci v ne prevroči peči ter jih potrosi s vanilijevim sladkorjem. So jako okusni.

Priprosta torta. Snov: 1 jajce, 1 kozarc sladkorja, $\frac{1}{4}$ l mleka, 1 kozarc (večji) moke bele, 1 Oethkerjev prašek. Jajce in sladkor mešaj 20 minut, nato prideni ostalo snov in 1 žlico ruma. Vse to zmešaj in mora biti bolj gosto, ko testo za šartelj. Dodaj po potrebi moke. Peci $\frac{1}{2}$ ure v namazani formi za torte ali v kozici. Ko je pečeno, prereži po sredi in prideni vmes marmelado. Če hočeš boljšo torto, deni več jajc in polij jo z glazuro.

Biškoti z ocvirki. Zgneti v testo malo moke, sladkorja, 1 jajce, zmlete ocvirke (porabi ocvirke stopljene ga špeha) malo soli, zribane citrone, zvaljaj bolj na deselo, izreži z modelom ali kozarcem biškotne forme, ter jih v štedilnikovi pečici lepo speci.

Krema marsala. Snov: $\frac{1}{4}$ l špirta, 1 vanilijo, 1 beljak, $\frac{1}{4}$ kg sladkorja, $\frac{3}{4}$ l vode in limonove olupke. Vodo s sladkorjem in dišavami kuhaj nekaj časa. Ko se pohladi, dodaj špirit in beljak, kar dobro zmešaj in liker je gotov.

RAZNI NASVETI.

Slabokrvnost in bledica. V litru belega vina nastavi $\frac{1}{4}$ kg sladkorja, 20 g kine, 10 g železa, 10 g rabarbare in prilij $\frac{1}{2}$ l prevrete n ohlajene vode. Ko je stala zmes 4 dni, jemlji po 3 žlice na dan.

Za slab zrak v bolniški sobi. Zreži celo čebulo in postavi jo na krožniku na omaro. Premeni vsakih šest ur, a vrzi staro čebulo v ogenj. — Postavi škaf vode pod bolniško posteljo in premeni vsak dan, ob vročini dva krat na dan. To vleče vročino in slab zrak nase. — Vlij par kaplic smrekovega olja ali terpentina v krop in postavi k bolniški postelji.

Za ranjene, razpokane ustnice je najboljšje, da jih namažeš z arniko in zalepiš z beljakovo kožico (to je kožica, nahajajoča se med jajčjo lupino in beljakom). Take razpoke so zelo nevarne, ker imamo slabo navado, osliniti prste pri marsikaterem delu in si tako lahko zastrupimo kri.

Za zamašen nos. Potegni vanj lučnikovega čaja ali limonovega soka. Slane vode. Vdihuj arniko-menthol-terpentin. Maži nos in vrat z žganjem. Uživaj gorko medeno vodo. (med mora vreti v vodi vsaj 5 minut.)

Za udarce je priporočljivo drgnjenje z kafrinim špiritom.

ZAPIZKI.

Splošno slovensko žensko društvo v Gorici je ob »Božičnici« dalo dokaz neutrudljivega delovanja in ljubezni do naše revne mladine. Obdarovano je bilo pri tej priliki 700 otrok. Razdelilo se je: 115 parov čevljev, 80 oblek, 7 hlačk, 28 srajc, 21 spod. hlačk in 19 spodnjih srajc — vse dečkom. Deklicam pa: 97 parov čevljev, 58 oblek, 30 predpasnikov, 10 srajc in 3 hlačke. Razun tega se je razdelilo: 44 parov nogovic, 15 parov rokavic, 16 čepic, 6 sukenj, 33 knjig, 14 robcev in nekaj igračk. Pečivo ter sadje se je delilo otrokom za Miklavževo. Nudilo se je otrokom ob tej obdaritvi tudi nekaj duševne hrane. Dobro je bila podana igrlica »Pri Sv. Petru«. — Otrokom so žarele oči, žarela lica ob pogledu božičnega drevesca in angeljčkov — vsaj nekaj poezije v življenju teh revnih otrok! Bog plačaj! —

Prekoristen je *tečaj za praktično šivanje in krojenje*, ki ga je ustanovilo »Splošno žensko društvo v Gorici.« Nudi se dekletom in materam lepa prilika, izpopolnjevati se v krpanju, šivanju in tudi krojenju oblek in perila. Ob sredah od 2. do 4. naj pošiljajo matere svoje hčerke v Trgovski dom z ročnim delom, in ne bo jim žal. Same vedo vsled izkušnje, koliko se potroši v družinah, kjer ne zna mati spretno sukati šivanke. Zato dajte priliko vašim hčeram, da se izuče v tej stroki.

Žensko dobrodelno udruženje v Trstu deluje že od 8. novembra 1922. Program tega udruženja je: Dobrodelnost, prosveta in pouk v ročnem delu. Plemenite namene imajo vsi trije odseki, ki že pridno delujejo. Prosvetni odsek izdaja »Ženski svet«, v katerem najde naše ženstvo mnogo pouka.

»THE BUSINESS WOMAN«.

V marsikaterih deželah predvojne Evrope je vladalo mnenje, da ženska, ki dela, ni fina. Tako je bilo v »boljših« rodbinah tudi pri nas. Gospodična je hodila samo toliko v šolo, da se je naučila brati in pisati, potem je malo slikala, igrala klavir in lenuhala lepo oblečena doma in čakala, da se poroči. V družbi je vezla lepe tkanine in le skrivno doma je krpala nogavice ali perilo. Z zaničevanjem je gledala na sovrstnice, ki so služile same svoj kruh z delom, pa naj so bile v kakem uradu, trgovini ali pa učiteljice.

Danes so se razmere že precej spremenile in tudi takozvani »boljši« sloji so se morali ukloniti ideji, da delo ni sramota, ampak čast, pa naj si bodi že katere koli vrste delo, samo da ni nepošteno, temveč da pravi življa človeka.

V Ameriki so ženske že naprej — kakor si sploh ne moremo drugače predstavljati, kot da morajo imeti Amerikanci vse pred nami. Ženska, ki služi sama svoj kruh z lastnim delom, ki je ne vzdržuje noben moški ali soprog, ženska, ki se na ta način čuti celo malo vzvišeno nad moškim in ki zna vzporediti žensko toaletno eleganco z živahnostjo značaja svojega moškega konkurenta, to je čisto ameriški ideal. To je takomenovana »business woman«, izraz, ki bi se morda dal prevesti z »ženska, ki služi«.

To je v pravem pomenu besede prvi ideal mnogih Amerikank, drugi pa je, najti milijonarja, ki bi ji dovolil živeti v zakonu elegantno in udobno, tretji ideal pa je navadna in poštena želja, najti ljubega in poštenega fanta, ki ni bogat, toda zmožen služiti denar za potrebo družine.

Pod »business woman« pa si ni treba predstavljati samo ženo, ki je na čelu kakega podjetja ali ima kakšno važno stališče. Ta izraz je bolj splošen in znači vsako žensko, ki se preživlja s svojim delom, bodisi kot stanografinja, filmska igralka, žurnalistka ali pa uradnica pri kakem anoničnem uradu, pri ravnateljici kakega atelija ali tovarne, pri kaki veliki tvrdki itd. . . In v Združenih državah se nahaja nebroj žensk teh različnih vrst.

Vendar je treba pripomniti, da se začnajo tu in tam ameriški pisatelji norčevati iz žensk, ki ljubijo bolj trgovsko življenje kot resno misijo ženske-soprog in družinske matere. Možno je, da pride v Ameriki reakcija zoper business women, kajti vključno praktičnosti Amerikancev je vendar vse v Ameriki podvrženo modi in nekega lepega dne bo marsikatera Amerikanka sita dela izven hiše in vrnila se bo tja, kjer je njen pravi poklic, v družino nazaj.

Prvi ženski državni pravdnik v Nemčiji je dr. Marja Otto, ki opravlja svoj poklic v Monakovem.

MEDNARODNI ŽENSKI MIROVNI KONGRES.

Mednarodni mirovni kongres, ki so ga sklicale ženske pretečeni teden v Haagu, se je vršil v duhu predbožičnega razpoloženja. Na oficijelnih konferencah je govorila glava evropske javnosti, na tem kongresu na sree, ki je povedalo to, kar veli razum. Angleške žene so poslale 36, holandske 30, ameriške 20, nemške 14, francoske 12, ogrske 3, irske 1, norveške 2, poljske 4, švedske 4, bolgarske 2, kanadske 1, avstrijske 4, belgijske 4, ukrajinske 3, češke 5 in italijanske 1 delegatko. Nemške delegatke so takoj začetku izjavile, da hočejo nastopati v vprašanih pacifizma skupno z delegatkami češke narodnosti. O mirovnih pogodbah se je na kongresu razpravljalo o stališče vojne, miru, financ in psihologije. Mir mora temeljiti na dobrih medsebojnih odnosih in spoznavanju posameznih narodov, na skupnih interesih in spoštovanju pravičnosti, ki je izražena v pregovoru naših pradedov: »Proti dobremu sosedu ni treba ograje«. Češka delegatka Plaminkova je naglašala, da je izhod iz današnjega egoizma mogoč edinole na način, ki ga premagamo najprej sami v svoji rodbini. Ko govorimo o neomajanosti mirovnih pogodb je dejala Plaminkova, spomnimo se, da je minilo letos 250 let, ko je na Holandskem umrl eden največjih pacifistov, Komenski, ki je do konca svojega življenja vztrajal v veri, da bo zmagala ideja pravičnosti in miru med narodi, spomnimo se tudi, da je westfalski mir pogazil svobodo njegovega naroda za 300 let. Čehi so pričakovali svobodo 100 let, Slovaki še dalje, Češke ženske nočejo delovati za pacifizem pod vplivom teh spominov in z odločnostjo, ki bo povzročila, da ne bo preteklo niti 30 let, ko bo zmagal duh bratstva med narodi. Kongres je sklenil premestiti takomenovano počitniško pacifistično šolo za prihodnje leto v Luhačovice na Moravskem.

LISTNICA UPRAVE. *To številko »Slovenke« se pošilja še na ogled, razen onim redkim, ki so vrnile list. Vse one cenj. gospe in gospodične, ki ne vrnejo številke, se smatrajo kot naročnice. Vendar se jih opozarja, da bi poslale naročnino!*

Vsem Slovenkam kličem: Razširjajte »SLOVENKO«.